

پیشگفتار

حکومت محلی¹ نهادی قدیمی با مفهومی جدید است که ریشه در تاریخ گذشته بشر دارد و در زمانهای دور، با مطرح شدن مدیریت اجتماعات بشری، پا به عرصه هستی نهاده است. خودگردانی یکی از نیازهای طبیعی انسان است؛ به گونه‌ای که انسان ذاتاً و فطرتاً خواهان مشارکت در سرنوشت و اداره امور مربوط به خود می‌باشد.

حکومت محلی موضوعی «میان‌رشته‌ای»² است که در سیر تکاملی خود از رشته‌های مختلف علمی؛ بویژه حقوق، علوم سیاسی، مدیریت دولتی، و اقتصاد، کمک‌های زیادی دریافت نموده است. به گونه‌ای که رشته حقوق به بررسی شخصیت حقوقی و اختیارات قانونی آن می‌پردازد؛ علوم سیاسی رابطه آنرا با هیأت حاکمه سیاسی جامعه مورد بررسی قرار می‌دهد؛ از رشته مدیریت دولتی، فنون و روشهای اداره امور عمومی را می‌آموزد؛ و علم اقتصاد نیز بدنبال ایجاد تعادل میان خواسته‌های مردم محل، و منابع کمیاب در حکومت محلی است.

حکومت محلی از نظر مفهومی چند بعدی است که تقریباً تمامی وظایف دولت را در گستره‌ای محدودتر انجام می‌دهد و به عنوان مینیاتوری از حکومت سیاسی جامعه مطرح است. با ظهور نظریات جدید در مدیریت دولتی تحت عنوان «مدیریت‌گرایی»³ و واگذاری امور محلی به مردم هر محل، حکومت‌های محلی به جایگاه ارزشمندی دست یازیده‌اند که تقریباً اکثر کشورهای دنیا آن را به عنوان پیش‌نیاز توسعه مورد توجه جدی قرار داده‌اند. در کشور ما نیز با تشکیل سازمانهای محلی (شوراهای اسلامی) در اسفند ماه سال 1377، مدیریت دولتی در ایران وارد مرحله جدیدی شده است که این امر ضمن بارور نمودن خلاقیت‌های محلی، توسعه دموکراسی و هنجارهای سیاسی، افزایش کارایی را در اداره امور عمومی بدنبال خواهد داشت.

متأسفانه، عمده منابع فارسی و لاتین در خصوص حکومت‌های محلی، صرفاً نگرشی حقوقی و سیاسی به حکومت محلی دارند و ابعاد مدیریتی آن بسیار کمرنگ مورد توجه قرار گرفته، که این امر، خلاء تئوریک در بعد مدیریتی حکومت محلی را ایجاد نموده است. در این کتاب تلاش گردیده تا با رویکردی مدیریتی، تئوریها و مباحث مربوط به حکومت‌های محلی، با تأکید بر شرایط شوراهای اسلامی و شهرداریها در ایران ارائه گردد، ضمن آنکه ابعاد حقوقی، سیاسی، و اقتصادی حکومت‌های محلی نیز مورد توجه قرار گرفته است.

کتاب در سه بخش سازماندهی شده است که در بخش اول، کلیات حکومت‌های محلی و در بخش دوم، به کارکردهای مدیریتی حکومت‌های محلی (برنامه‌ریزی، سازماندهی، مدیریت منابع انسانی، هدایت و کنترل) پرداخته شده است و در بخش سوم نیز برای بهره‌گیری از تجربه سایر کشورها، وضعیت حکومت‌های محلی در برخی از کشورها مورد بررسی قرار گرفته است.

این مجموعه که حاصل سالها تدریس و مطالعه مؤلف در زمینه حکومت‌های محلی است، بدنبال این هدف

¹ واژه Local Government به معنی حکومت محلی است. این واژه در ادبیات حقوقی، سیاسی و بویژه مدیریتی کشورمان، تحت عنوان «سازمان محلی» ترجمه شده است که به نظر مؤلف، ترجمه مناسبی نیست.

² interdisciplinary

³ managerialist

است که بتواند بخشی از خلأ تئوریک ایجاد شده را پر نموده و نیاز دانشجویان رشته‌های مدیریت دولتی و مدیریت شهری را در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد برآورده سازد. با توجه به نوپا بودن مدیریت محلی در ایران، مباحث مطروحه در این کتاب می‌تواند به عنوان منبع آموزشی برای اعضاء شوراهای اسلامی (شهر و روستا)، شهرداران، کارگزاران محلی، سیاستگذاران و برنامه‌ریزان در وزارت کشور نیز مورد استفاده قرار گیرد.

در خاتمه لازم می‌دانم که از همسر گرانقدرم که همواره پشتیبان و مددکار اینجانب بوده است، تشکر نموده و این کتاب را به وی و فرزند عزیزم سیدمهدی تقدیم نمایم.

همچنین مراتب سپاس خویش را از مسؤولین محترم دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، بویژه آقای دکتر محمد سعید تسلیمی (ریاست محترم دانشکده) و آقای سیدحامد وارث (مدیر محترم انتشارات) و مسؤولین محترم سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، بویژه آقای علی‌اصغر پورعزت و نیز سرکار خانم رضوان صادقیان که زمینه انتشار مشترک این اثر را فراهم نمودند، اعلام داشته، از بذل توجه سرکار خانم پانته‌آنجفی و سرکار خانم افسانه علیزاده برای حروفچینی و صفحه‌پردازی و آقای غلامرضا پنده برای دقت نظر در ویرایش کتاب تشکر می‌نمایم. در پایان جا دارد از آقایان مهدی عسکری و رضا عبدالرسولی در واحد مشارکت با دانشگاهها و مراکز پژوهشی، و آقای محمدرضا یعقوبی در اداره چاپ و نشر «سمت» که زحمات فراوانی را متقبل شدند، قدردانی شود.

سیدمحمد مقیمی

عضو هیأت علمی دانشگاه تهران